

Först när lepenisterna knacker på dörren har franska historiker förmått sig att ta itu med pétainisterna, skriver Folke Schimanski apropå en biografi om marskalk Pétain.

Den franska högern och andan från Vichy

April avslutades processen mot Maurice Papon med en kompromiss. Papon fick fängelsestraff men släpp att avtjina det på grund av hög ålder. Det dröjde från 1981, då den dåvarande budgetministern till i juli-transkripterna från Bordeaux avslöjade, till processen som startade i hostas. Det visat problematiken kring skuldfrågorna. Papon hade tjugo sina sportar i en regim, som uppstod som en direkt följd av vapenstillståndet 1942 och som lå fransmän då frageas.

Dog i fängenskap på en ö

Inte heller op den ledaren för *Le front français*, marskalk Philippe Pétain, har det norska domän varit enhäll. General de Gaulle ville efter sin seger helst låta den gamle marskalken flyga och fara. Men så blev det rättegång, och Pétain dömdes till döden, dock intervenerade de Gaulle så att domen omformades till livstids fängelse. 1951 dog Pétain i fängenskap på en liten ö, de Yeu, utanför Bretagne-kost. Där begravas han också.

Under efterkrigsåren uppstod en martyrkult kring den gamle marskalken, "räddaren från Verdun". Den blev så ihållande och utbredd att Mitterrand i början av sin presidentperiod lade ner en kran vid Pétains grav (Mitterrand var en av dem som tjänade Pétain i början av kriget).

Nicholas Atkin har skrivit en kort men intressant biografi om den gärfulle marskalken Pétain föddes i en bonafamilj 1856 och bestod sig för soldatbanan. Hans militära karriär var inte märklig, men under ett kritiskt ögonblick under första världskriget anfördes honom av soldaterna för en mera industrisärsad krigsföring, där infanteriet täcks av ett kraftigt artilleri. Detta och andra ägander ledde till att den bövande marskalken inte bara fick rykte om sig att vara en skicklig fältherre utan också en mänsklig sådan. Det var en plussing som skulle räknas honom tillgodo men de mest skilda politiska läger långt ut på 40-talet.

Soldatsäljen Pétain kände tidigt avsmak för parlamentarism och politiskvärde. Deck höll han distans till den yttersta högern och fascismen, som blev betydande även i Frankrike på 30-talet. Han ville hålla sig *alors* gentemot politiken, framhåller Atkin, och den hållningen betadde sig, när han blev ledare för Vichy-regimen 1940.

Psykologer har intresserat sig för fransmäns behov av en fadergestalt efter det chockartade sammanbrötet under det nazistiska blinstaggreppet (och barnen - majoriteten av det franska folket - var enligt Atkin alls inte oberoiga att acceptera den gamle marskalken som ledare. Fördelen för Pétain, som gärna lade an en bondisk profil, var att den icke-ockuperade delen av landet koncentrerades till den sydöstra halvan. Den var mera agrart än industrifullt präglad.

Nutidshistoria

Nicholas Atkin
Private
Serien Profiles in Power
Longman, 1997

Sannadigt var Pétain en given samlingsgestalt för den yttersta högerns alla schatteringar. Han utvecklade en korporativ ideologi, pétainismen. Stark symbolverkan hade bytet av devisen "frelset, jämlikhet, broderskap" mot "arbete, familj, fosterland". Pétainismen var liksom den historiska franska högern emot individualism, intellektualitet, parlamentarisk demokrati, socialism, kommunism, kosmopolitism (läs: judendom) och frimureri. Men Vichy-regimen kan inte stämples som rent fascistisk. Den var ett elektiskt hopkok av rörelser och personligheter på högerkanten, som höll lektaga i Vichy under fyra år.

Antisemitiskt regim

Deck var regimen antisemitisk. Redan i oktober 1940 utfärdade Pétainregimen på eget initiativ judevagor, som inte stod Nazistysklands efter. När okupanterna krävde att judar skulle utlämnas, turnerade Pétains sluge underhuggare Laval det så att man i första hand skulle leverera utländska judar och i sista hand de franska judar som fanns i Vichy-området. Ända sedan betadde Pétain aldrig öppet mot judarna i sina tal. Deporteringen av judar till Fort-Itzehougen är det som varit det dominerande temat i diskussionen om Vichy-regimen under de sista decennierna. Det fanns en förhistoria. Om Goldhagen, sin jakt på den ingrodda tyska antisemitismen hade kunnat hävna till en antisemitism av den styrka som sedan länge hade funnits i Frankrike, så hade han argumentation varit mera övertydande.

LARS HOLGER HOLM

Högerns galjonsfigur, från Vichy-Frankrike, idag efter Stalingrad. En annan upp

Frankrike var det första land som gav judarna medborgarskap, men det var under revolutionen på 1790-talet. Sedan fanns det, att döma av utskriften L'Historie, inget land i världen där den antisemitiska traditionen är så dokumenterad. Det handlar inte bara om Dreyfus-skandalen. 1886 publicerade Edouard Drumont sin beryktade *La France juive*, som fick strykande gång. Pansarnaaffären på 1890-talet, i vilken två judiska finansärer var inblandade, ledde till en våg av antisemitism i Frankrike. Den klassiska franska litteraturen innehåller en del onyanserade beskrivningar av judar, exempelvis i bordena Goncourts, Balzacs eller Prousts romaner.

Antisemitismen i Frankrike var historiskt sett inte bara en högerangelägenhet. Proudhon, Fourier och andra socialister skrev hattraktat mot den judiske kapitalisten, hos Proudhon var han rentav "en fiende till människosläktet". Under det turbulenta 1930-talet svarade

Av de drygt 300 000 judar som levde i Frankrike hamnade drygt 75 000 i förintelseleiren. Atkin förklarar det med att det fanns polispreferer som gjorde allt för att spärra upp judar. Men inte alla polissmän var lika nitska, särskilt inte efter Stalingrad.

Moständsrörelse mot slavarbete
Samma år fick de ett större problem på halven. Masorekrytningen av fransk arbetskraft till tredje riket från februari 1943 ledde till födelisen av *le maquis*, den mest slagkraftiga franska moständsrörelsen. Den bestod mest av unga män som flytt ut i busken, förbtrände över att fraktas till Tyskland som slavarbete. Och det var först då som fransmän i stort började vända sig mot okkupationsstaterna (judepartisterna

väckt ingen större vinstomska katolska. De fyra mörka är från det tidigare icke moständsvilliga be utmaningar. Flera ic och egentligen fann att 15 procent av f program - som Pét av yttersta högern i Le Pen har varit splittrad utbörger går långt över gräns Nationella frontens att marskalkens ga bland fanorna. Lep

Musik

Salieris dilemma

Hur svårt måste det inte vara att smatta sin begränsning när man ställs inför geniet? Lars Holger berättar om en oboestamma.

Det finns ett fängslande ögonblick i Peter Schaeffers pjäs *Amadeus* (den som Milos Forman sedermera gjorde film av) som beskriver kompositören Salieris vända, då han inser att det är Mozart och inte han själv som fått gudsgåvan. Det är en kommentar till det alagat ur Mozarts serend för 13 blåsare (även kallad *Grand partita*) som samtidigt spelas för publiken.

Celest mekanik blottas

Salieri beskriver hur Mozart tagit ett enkelt rytmiskt och harmoniskt tema och låter det bildas en åtta takters melodi de kalend. Men då musiken når därhan händer plössligen det oförståeliga och underbara. I himlen, en bit ovan horisonten, skär oböven ett långt snitt och borrar för ett ögonblick den celesta mekanikens morsvalla skönhet. I slutet av

denna långa horisontella linje faller obestämman ned mot jorden och förhöder sig sympnetiskt med det uppbagga och flämtande hjärtat som redan anat att det ställs inför det ojämförbara. Och där måste Salieri, den firhändade intigranten och gyllene medelmannen, inse sanningen. Men - och här har vi också medelmannens karaktäristiska lösk - han inser också att det så länge bara är han, yrkesmannen, som anat hur stor Mozarts egentligen är. Han förestår sig att för alla andra skulle dokja, bakala och förringa geniet. I detta uppsätt lyckas som bekant teaterfiguren Salieri, men hans älderdöm blir lång och fylld av en egendomlig rusele.

Salieri är såg en i det närmaste bortglömd kompositör. Ända verkade han grevets i sin tid, anda och komponerade en mängd verk i olika genrer. Man vet inte heller om det ligger någon sanning i det seglvalde rykte som gör gällande att Salieri skulle ha försökt förgifta Mozart. Inte desto mindre är det denna skugga av en mostärke som ger teaterfiguren dess djup och svårta.

Salieris dilemma har genom pjssen och filmen *Amadeus* blivit till ett slags arketypiskt uttryck för den konstnärliga oönsjukan och missanssamheten i. Men även om konflikten i sig grad lämpar sig för teatern, så saknas det inte andra musik-historiska exempel på en sådan självförändrande rivalitet.

Geniets handskrift. Salieri gjorde sitt bästa för att döda konkvrentens gudsgåva. Mozarts partitur till Don Giovanni, april 1788.

Led av Puccinis framgång

Mascagni, en nära vän till Puccini, var ädel nog att inte offentlig avundas den senare hans framgångar. I det första ledet han emellerfallet teaters Salieris hela vända och mäta ha tillbringat mer än en natt under nyländaren av självmordstankar. Mascagni komponerade minst lika många eller fler operor än Puccini. Endast en har förblivit på repertoaren, en

Den fattiges frihet att kränga

Redaktören har som in-flytelse rik opinionsbildare tillsatt ett frix av magasin 2000.

Rätt hjärpnadsäckande. En gammal talskrivare hos skolföränt läste i skolboken efter kriget, att allt ont var de tyska okupanternas verk. Därför är det inte så konstigt, att Papatrice-tågningen kom så sent och att meo osjup-stalanden drogt så länge.

gitt jottabed till dygdsmönster. Men medan Dolly nöjde sig med att försvara kloningen av ett stackars får kopplad konkurrens skärngreppet direkt. Här handlar det om att bereda plats för reservdelmanniskan och i väntan på det vil hans sak. Han bar väl rän till sin kropp?

Efter som arkiberalerna ser sig som fru potajars i den globaliserade potatisäcken i något ojämligt msk blommor och bin. Så ute, in med Aleandre en trans med aids.

Spåravagnar och s

Det är spyspesesten i den och man begrepp vad kloningen är bra. 6 vi amnar tacka begre Alexander Bard?